

Закон України

Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань підготовки громадян України до національного спротиву

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 26:

доповнити пунктами 8¹ і 8² такого змісту:

«8¹) прийняття рішень про виділення центрів підготовки громадян до національного спротиву землі, приміщень, навчальних матеріально-технічних засобів, забезпечення розміщення філій;

8²) виділення коштів на фінансування філій центрів підготовки громадян до національного спротиву та здійснення контролю за їх використанням»;

пункт 22 викласти в такій редакції:

«22) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з питань підготовки територіальної оборони та підготовки громадян України до національного спротиву, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування»;

2) частину четверту статті 42 доповнити пунктом 18² такого змісту:

«18²) організовує виконання заходів національного спротиву і відповідає за їх виконання»;

3) у статті 43:

пункт 39 частини першої викласти в такій редакції:

«39) здійснення заходів щодо підготовки громадян України до національного спротиву в межах території відповідної адміністративно-територіальної одиниці»;

частину третю доповнити пунктами 7 і 8 такого змісту:

«7) прийняття рішень про створення центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердження положення про центр підготовки громадян до національного спротиву, призначення і звільнення їх керівників;

8) виділення коштів на фінансування центрів підготовки громадян до національного спротиву та здійснення контролю за їх використанням»;

4) у статті 44:

у пункті 1 частини першої слова «підготовки населення до участі в русі національного спротиву» замінити словами «підготовки громадян України до національного спротиву»;

частину другу доповнити пунктом 7 такого змісту:

«7) підготовка і внесення на розгляд відповідної обласної ради проектів рішень про утворення, реорганізацію та ліквідацію центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердження положення про центр підготовки до національного спротиву, призначення та звільнення їх керівників».

2. Статтю 16 Закону України «Про столицю України — місто-герой Київ» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 11, ст. 79) доповнити абзацом другим такого змісту:

«Заступник голови Київської міської державної адміністрації з питань оборони призначається на посаду та звільняється з посади Київським міським головою з числа військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, який відряджається до Київської міської державної адміністрації у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, за поданням Міністра оборони України та за погодженням з Президентом України та Кабінетом Міністрів України».

3. У Законі України «Про місцеві державні адміністрації» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20—21, ст. 190 із наступними змінами):

1) у статті 10:

після частини другої доповнити двома новими частинами такого змісту:

«Заступник голови обласної державної адміністрації з питань оборони призначається головою обласної державної адміністрації з числа військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, який відряджається до обласної державної адміністрації у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, за поданням Міністра оборони України та за погодженням із Кабінетом Міністрів України».

Заступник голови районної державної адміністрації з питань оборони призначається головою районної державної адміністрації з числа військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, який відряджається до районної державної адміністрації у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, за поданням Міністра оборони України та за погодженням із головою обласної державної адміністрації».

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами п'ятою і шостою;

частину п'яту доповнити словами «крім заступника голови місцевої адміністрації з питань оборони, який припиняє свої повноваження за окремим рішенням новопризначеного голови місцевої адміністрації»;

2) у пункті 9 частини першої статті 13 слова «оборонної роботи, мобілізаційної підготовки» замінити словами «оборонної роботи, національного спротиву, мобілізаційної підготовки»;

3) у статті 27:

у пункті 4 слова «заходів підготовки населення України до участі в русі національного спротиву» замінити словами «підготовки громадян України до національного спротиву»;

доповнити пунктами 4¹ і 4² такого змісту:

«4¹) забезпечує здійснення моніторингу ефективності використання фінансових ресурсів центрів підготовки громадян до національного спротиву;

4²) здійснює контроль за ефективністю функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України».

4. У Законі України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 48, ст. 407 із наступними змінами):

1) статтю 3 доповнити частиною шостою такого змісту:

«Майно для забезпечення підготовки громадян України до національного спротиву є військовим майном та закріплюється за військовими частинами (підрозділами) Збройних Сил України»;

2) статтю 4 після частини четвертої доповнити новою частиною такого змісту:

«Порядок обліку, використання та списання майна для забезпечення підготовки громадян України до національного спротиву здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України».

У зв'язку з цим частини п'яту — дванадцятю вважати відповідно частинами шостою — тринадцятою.

5. У Законі України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст. 420 із наступними змінами):

1) в абзаці третьому частини першої статті 1 слова «добровольців Сил територіальної оборони Збройних Сил України» замінити словами «добровольців територіальної оборони»;

2) у частині четвертій статті 17 слова «добровольці Сил територіальної оборони Збройних Сил України» замінити словами «добровольці територіальної оборони».

6. У частині п'ятій статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255 із наступними змінами) слова і цифри «базову загальновійськову підготовку відповідно до статті 10¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» чи» виключити.

7. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 8:

в абзаці першому слова «початкову загальновійськову підготовку, базову загальновійськову підготовку» замінити словами «підготовку здобувачів освіти до національного спротиву»;

абзац другий викласти в такій редакції:

«Під час організації та здійснення підготовки громадян України до військової служби не допускаються будь-які форми дискримінації, у тому числі з ознакою статі»;

2) статтю 9 виключити;

3) статтю 10¹ виключити;

4) у частині шостій статті 11 слова «або базову загальновійськову підготовку» виключити;

5) абзац перший частини першої статті 15 після слів «чоловічої статі (жіночої статі — добровільно)» доповнити словами «які перебувають на військовому обліку призовників та»;

6) текст статті 22 викласти в такій редакції:

«1. Граничний вік перебування на військовій службі встановлюється:

1) для військовослужбовців рядового, молодшого сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, — до 45 років;

2) для військовослужбовців старшого сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, — до 50 років;

3) для військовослужбовців вищого сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, — до 55 років;

4) для військовослужбовців молодшого офіцерського складу — до 45 років;

5) для військовослужбовців старшого офіцерського складу: майорів (капітанів 3 рангу), підполковників (капітанів 2 рангу) — до 50 років; полковників (капітанів 1 рангу) — до 55 років;

6) для військовослужбовців вищого офіцерського складу — до 60 років;

7) для військовослужбовців, які проходять військову службу під час особливого періоду, з числа осіб:

рядового, сержантського і старшинського складу, молодшого та старшого офіцерського складу — до 60 років;

вищого офіцерського складу — до 65 років.

2. Військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань, які мають високу професійну підготовку, досвід практичної роботи на займаній ними посаді, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, на їх прохання можуть бути залишені на військовій службі понад граничний вік перебування на військовій службі, встановлений частиною першою

цієї статті, на строк до 5 років у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

3. Під час дії воєнного стану для осіб, які приймаються на військову службу за контрактом відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону, граничний вік перебування на військовій службі не встановлюється. На таких осіб не поширюються положення частини другої цієї статті»;

7) у частині першій статті 37:

в абзаці сьомому пункту 1 слова «та не пройшли базову загальновійськову підготовку» виключити;

у пункті 2:

абзац третій виключити;

абзац тринадцятий доповнити словами «молодшого, середнього складу поліції»;

абзац п'ятий пункту 1 частини п'ятої виключити.

8. У частинах першій — третій та п'ятій статті 27 Закону України «Про прокуратуру» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2—3, ст. 12 із наступними змінами) слова «базову загальновійськову підготовку або військову службу» замінити словами «військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби».

9. У статті 73 Закону України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40—41, ст. 379 із наступними змінами):

абзац третій частини першої виключити;

у частині другій слова «та базової загальновійськової підготовки» виключити.

10. Частину четверту статті 19 Закону України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 4, ст. 43 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«4. На державну службу не може вперше вступити особа чоловічої статі віком до 60 років, яка не пройшла військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби».

11. У Законі України «Про основи національного спротиву» (Відомості Верховної Ради України, 2021 р., № 41, ст. 339 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 1:

пункти 1 і 8 викласти в такій редакції:

«1) добровольці територіальної оборони — громадянин України або іноземець чи особа без громадянства, який перебуває в Україні на законних підставах протягом останніх п'яти років та на добровільній основі зарахований до добровольчого формування територіальної громади»;

«8) національний спротив — комплекс заходів, які організовуються та здійснюються шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсічі агресії»;

доповнити пунктами 9¹ і 9² такого змісту:

«9¹) підрозділ національного спротиву — орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, структурний підрозділ обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації або відповідної військово-цивільної чи військової адміністрації (в разі її утворення), до компетенції яких належить здійснення діяльності у сфері національного спротиву;

9²) спеціально-бойовість — вид діяльності підрозділів Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, що полягає у підготовці та проведенні організаційних і спеціально-бойових заходів з метою виконання покладених завдань та реалізації визначених законом повноважень у сфері руху опору»;

пункт 10 викласти в такій редакції:

«10) підготовка громадян України до національного спротиву — сукупність заходів, які здійснюються державними органами, органами місцевого самоврядування, закладами освіти незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями, інститутами громадянського суспільства та іншими суб'єктами національного спротиву відповідно до розділу IV цього Закону з метою формування національно-патріотичної та оборонної свідомості, стійкої мотивації, набуття ними знань та практичних умінь і навичок, необхідних для захисту Вітчизни, суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України»;

доповнити пунктом 10¹ такого змісту:

«10¹) центр підготовки громадян до національного спротиву — республіканський Автономної Республіки Крим, обласний, Київський та Севастопольський міський заклад, що здійснює підготовку громадян України до національного спротиву»;

пункти 12 і 14 викласти в такій редакції:

«12) рух опору — комплекс заходів асиметричного характеру, що організовуються і координуються Силами спеціальних операцій Збройних Сил України у взаємодії з іншими силами безпеки та силами оборони із залученням цивільних осіб з метою сприяння відновленню державного суверенітету і територіальної цілісності»;

«14) сили руху опору — органи військового управління, інші органи управління, військові частини (підрозділи) сил безпеки та сил оборони, їх посадові особи, які забезпечують організацію, підготовку, підтримання та ведення руху опору, а також цивільні особи, які на добровільній та конфіденційній основі залучаються до виконання завдань руху опору»;

доповнити пунктом 14¹ такого змісту:

«14¹) засоби руху опору — сукупність матеріальних, фінансових, технічних, інформаційних та інших ресурсів, будівель, споруд, приміщень, транспортних засобів, інформаційних систем і баз даних, озброєння, боеприпасів, військової та спеціальної техніки, спеціальних технічних засобів, іншого майна, коштів у національній та іноземних валютах, а також засоби і структури прикриття, що використовуються відповідно до законодавства для організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору»;

2) частини четверту і п'яту статті 3 викласти в такій редакції:

«4. Основними завданнями руху опору є:

1) формування осередків руху опору та набуття ними відповідних спроможностей;

2) підготовка території України до ведення руху опору;

3) створення та накопичення запасів засобів руху опору;

4) збір, обробка та доведення розвідувальних відомостей (даних);

5) перешкоджання діям військ (сил) агресора (противника);

6) протидія окупаційній владі агресора (противника) та їхнім пособникам;

7) протидія використанню противником місцевих ресурсів;

8) сприяння спротиву населення України окупаційній владі та/або військам (силам) агресора (противника);

9) сприяння угрупованням військ (сил) сил оборони та силам безпеки у виконанні ними визначених завдань під час відсічі збройної агресії проти України.

5. Основні завдання підготовки громадян України до національного спротиву:

1) сприяння набуттю громадянами України знань, практичних умінь та навичок, готовності та здатності до виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України;

2) зміцнення у громадян України громадянської ідентичності на основі національних цінностей України;

3) формування у громадян України базових знань, вмінь та готовності стати до лав Збройних Сил України та інших формувань сектору безпеки і оборони;

4) підготовка населення до умов життєдіяльності в районах ведення воєнних (бойових) дій та на тимчасово окупованій території, у тому числі в інтересах руху опору;

5) навчання населення поведінці та діям під час виникнення надзвичайної ситуації, пов'язаної з наслідками воєнних дій»;

3) статтю 6 викласти в такій редакції:

«Стаття 6. Основи підготовки громадян України до національного спротиву

1. Основою підготовки громадян України до національного спротиву є комплекс теоретичних і практичних заходів, спрямованих на формування необхідних знань, умінь і навичок для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

2. Підготовка громадян України до національного спротиву організовується Міністерством оборони України у взаємодії з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, Силами територіальної оборони Збройних Сил України, Силами спеціальних операцій Збройних Сил України, закладами фізичної культури і спорту, закладами освіти незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями, інститутами громадянського суспільства у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

3. Підготовка громадян України до національного спротиву проводиться в центрах підготовки громадян до національного спротиву за програмами, розробленими Міністерством оборони України. Порядок створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Практичні заняття проводяться з метою набуття навичок ведення вогню зі стрілецької зброї, мінної безпеки, домедичної допомоги та інших умінь і навичок, передбачених програмами підготовки громадян України до національного спротиву. Заняття проводяться на полігонах Збройних Сил України, на базі майна Товариства сприяння обороні України, інших складових сил безпеки та сил оборони, а також на стрільбищах, у тирах, стендах та на інтерактивних тренажерах незалежно від форми власності — за сприяння місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, інших державних органів та організацій (за необхідності) з обов'язковим дотриманням правил безпеки поведіння зі зброєю та боеприпасами.

4. До проведення заходів підготовки громадян України до національного спротиву залучаються ветерани війни, заклади освіти незалежно від форми власності, заклади фізичної культури і спорту, громадські об'єднання та інші інститути громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на сприяння забезпеченню національної безпеки і оборони та військово-патріотичного виховання, за умови дотримання вимог законодавства України.

5. Під час організації та здійснення підготовки громадян України до національного спротиву не допускаються будь-які форми дискримінації, у тому числі за ознакою статі.

6. Під час здійснення заходів підготовки громадян України до національного спротиву використовується державне, комунальне майно, майно закладів освіти, закладів фізичної культури і спорту, Товариства сприяння обороні України, інших громадських організацій та інше майно на підставах та в порядку, визначених законом»;

4) доповнити статтями 6¹ і 6² такого змісту:

«Стаття 6¹. Порядок функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву

1. Центри підготовки громадян до національного спротиву утворюються для проведення навчальних заходів, спрямованих на формування у громадян України національно-патріотичної свідомості та громадянської стійкості, готовності та здатності виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

2. Центри підготовки громадян до національного спротиву утворюються та функціонують як республіканський Автономної Республіки Крим, обласний, Київський та Севастопольський міські центри.

3. Центри підготовки громадян до національного спротиву утворюються (реорганізуються) та ліквідуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

4. Для розміщення центрів підготовки громадян до національного спротиву та їх філій в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць використовується інфраструктура органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших установ та організацій.

5. Орган, що є засновником центру підготовки громадян до національного спротиву (далі — орган-засновник), зобов'язаний забезпечити його фінансування в обсязі витрат, необхідних для його повноцінного функціонування та розвитку:

1) оплати праці та виплати нарахунків на заробітну плату;

2) матеріально-технічного оснащення;

3) утримання або оренди приміщень та оплати комунальних послуг і страхування майна;

4) закупівлі, експлуатації (використання), обслуговування та зберігання зброї, макетів, навчальної зброї, тренажерних комплексів, навчального медичного обладнання, засобів цивільного захисту та інших предметів, необхідних для проведення тренувань і навчань.

6. Центри підготовки громадян до національного спротиву можуть за погодженням з підрозділом національного спротиву та в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, відкривати стрілецькі тири, стрільбища та стенди, забезпечувати їх функціонування та використовувати у них вогнепальну зброю та боеприпаси до неї, необхідні для виконання практичних вправ із стрільби.

Придбання, зберігання, перевезення та використання вогнепальної зброї та боеприпасів до неї центрами підготовки громадян до національного спротиву здійснюються за погодженням з підрозділом національного спротиву в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України.

7. Центри підготовки громадян до національного спротиву можуть укладати з юридичними особами, фізичними особами — підприємцями, які здійснюють господарську діяльність з функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ та мисливсько-спортивних стендів та є функціонуючими об'єктами дозвільної системи органів внутрішніх справ, договори про надання послуг у сфері підготовки громадян України до національного спротиву та планувати заходи підготовки з використанням їх об'єктів матеріально-технічної бази. Такі юридичні особи, фізичні особи — підприємці, за умови наявності чинного договору, передбаченого цією частиною, мають право на використання, придбання, перевезення та зберігання для цих потреб вогнепальної зброї та боеприпасів до неї, що передбачені програмою підготовки громадян України до національного спротиву в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України.

У разі припинення діяльності, закриття об'єкта дозвільної системи органів внутрішніх справ, розірвання договору про надання послуг у сфері підготовки громадян України до національного спротиву або припинення його дії зазначені у цій частині юридичні особи, фізичні особи — підприємці втрачають право на використання та зберігання вогнепальної зброї воєнних зразків, що не має іншого цілового призначення (зокрема не призначена для спорту, полювання), і боеприпасів до неї та зобов'язані здати її до Національної поліції України або відчужити її суб'єкту господарювання, який має законодавче право на використання такої зброї у встановленому законодавством порядку. Вогнепальна зброя, призначена для спорту та полювання, і боеприпаси до неї зберігаються та використовуються відповідно до законодавства.

8. Вимоги безпеки для стрілецьких тирів, стрільбищ та стендів, що здійснюють діяльність у сфері підготовки громадян України до національного спротиву, встановлюються Міністерством внутрішніх справ України та поширюються на юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців, які мають чинний договір із центром підготовки громадян до національного спротиву про надання послуг у сфері підготовки громадян України до національного спротиву.

9. Керівник центру підготовки громадян до національного спротиву щороку у строки, визначені органом-засновником, подає на розгляд цього органу обґрунтований бюджет на наступний рік з відповідними розрахунками. Скорочення бюджету можливе за умови збереження здатності відповідного центру виконувати вимоги, визначені цим Законом.

10. Фінансування діяльності центрів підготовки громадян до національного спротиву здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів та Державного бюджету України.

Центри підготовки громадян до національного спротиву можуть отримувати додаткове фінансування з інших джерел, не заборонених законодавством.

Стаття 6². Підготовка здобувачів освіти до національного спротиву

1. Підготовка здобувачів освіти до національного спротиву проводиться з метою набуття громадянами України готовності та здатності виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, військово-патріотичного виховання громадян України, підготовки населення до умов життєдіяльності в районах ведення воєнних (бойових) дій.

2. Підготовка здобувачів освіти до національного спротиву проводиться у закладах освіти всіх форм власності, крім закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, які здійснюють на певних рівнях освіти підготовку курсантів для подальшої служби на посадах офіцерського, сержантського і старшинського складу з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом, Служби безпеки України, розвідувальних органів України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Для проведення підготовки до національного спротиву залучаються сили безпеки, сили оборони, сили цивільного захисту, громадські об'єднання, що добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

3. Організація і проведення підготовки здобувачів освіти до національного спротиву покладаються на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, спільно з Міністерством оборони України та іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, у сфері управління яких є заклади освіти, та з іншими засновниками.

4. Підготовка здобувачів освіти до національного спротиву розпочинається на третьому рівні повної загальної середньої освіти та проводиться у закладах загальної середньої, професійної, фахової передвищої освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності на відповідному рівні повної загальної середньої освіти, шляхом вивчення навчального предмета «Захист України» та здійснення заходів, спрямованих на військово-патріотичне виховання молоді. Програма навчального предмета «Захист України» розробляється та затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, за погодженням з Міністерством оборони України.

5. Продовження підготовки здобувачів освіти до національного спротиву реалізується шляхом вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву».

Навчальна дисципліна «Основи національного спротиву» включається до освітніх програм і навчальних планів закладів освіти всіх форм власності, в яких громадяни України за денною або дуальною формами здобувають фахову передвищу освіту або ступінь вищої освіти бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямування), крім освітніх програм та навчальних планів підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти.

Типова програма навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, за погодженням з Міністерством оборони України. Забезпечення закладів освіти матеріальними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», здійснюється в порядку, визначеному законодавством України.

6. Вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» в закладах освіти всіх форм власності організовується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, спільно з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, у сфері управління яких є заклади освіти, та з іншими засновниками.

Особливості організації вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» в закладах освіти із специфічними умовами навчання визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких є такі заклади освіти.

Практичні заняття з набуття навичок ведення вогню зі стрілецької зброї та інших вмінь, передбачених програмами підготовки до національного спротиву, проводяться за територіальним принципом на полігонній базі вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, навчальних частин (центрів), військових частин Збройних Сил України, інших складових сил безпеки і сил оборони та на інших сертифікованих стрільбищах, у тирах та на інтерактивних тренажерах з дотриманням правил безпеки під час поведіння із зброєю та боеприпасами. Проведення практичних стрільб, виконання вогневих вправ та використання стрілецької зброї і боеприпасів здійснюються відповідно до вимог, передбачених Типовою програмою навчальної дисципліни «Основи національного спротиву».

7. Здобувачі освіти, які належать до діючих згідно з законодавством України релігійних організацій, вирошення яких не допускає користуватися зброєю, можуть замінити вивчення складових навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», пов'язаних із застосуванням і використанням зброї, іншими складовими, що не суперечать їх віровченню.

Здобувачі освіти, які є особами з інвалідністю або які частково втратили працездатність без встановлення інвалідності, за їх заявою та згідно з підтвердженими документами закладів охорони здоров'я звільняються від практичних занять навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», що наносять шкоду їх фізичному стану або стану здоров'я.

Результати вивчення такими здобувачами освіти навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» визначаються результатами підсумкового контролю за складовими дисципліни, які вони опанували виходячи з власного віровчення та стану здоров'я.

8. Від вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» у закладах освіти всіх форм власності звільняються здобувачі освіти, які:

проходили військову службу;
успішно вивчили цю навчальну дисципліну під час попереднього здобуття фахової передвищої або вищої освіти;

мають документ про проходження базової загально-військової підготовки та здобуття військово-облікової спеціальності;

здобувають освіту за формою, відмінною від денної або дуальної форми здобуття освіти;

проживають на тимчасово окупованій території України.

Зазначені здобувачі освіти мають можливість особистого вибору додаткових освітніх компонентів освітньої програми в обов'язки, передбаченому для вивчення цієї навчальної дисципліни.

9. Неуспішне складання підсумкового контролю або відмова здобувача освіти від вивчення навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», крім випадків, визначених частиною восьмою цієї статті, є підставою для відрахування здобувачів освіти із закладу освіти;

5) частину четверту статті 7 викласти в такій редакції:

«4. Керівництво підготовкою громадян України до національного спротиву здійснюється Кабінетом Міністрів України через Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, сільських, селищних, міських голів»;

6) у статті 12:

у частині першій:

у пункті 5 слова «загальновійськової підготовки громадян України» замінити словами «підготовки громадян України до національного спротиву»;

доповнити пунктами 5¹—5⁶ такого змісту:

«5¹) затверджує Порядок створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву»;

5²) затверджує Примірне положення про центр підготовки громадян до національного спротиву»;

5³) може здійснювати фінансування центрів підготовки громадян до національного спротиву»;

5⁴) здійснює у встановленому порядку передачу майна з державної в комунальну власність для підготовки громадян України до національного спротиву»;

5⁵) схвалює Стратегію підготовки громадян України до національного спротиву»;

5⁶) затверджує та забезпечує виконання Державної цільової програми підготовки громадян України до національного спротиву»;

пункти 1 і 2 частини третьої викласти в такій редакції:

«1) бере участь у реалізації державної політики з питань національного спротиву в частині підготовки здобувачів освіти до національного спротиву»;

2) організовує та здійснює реалізацію заходів з підготовки здобувачів освіти до національного спротиву»;

7) частину першу статті 13 доповнити пунктами 5¹—5⁴ такого змісту:

«5¹) здійснюють підготовку і внесення на розгляд Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, Київської, Севастопольської міської ради проектів рішень про утворення, реорганізацію та ліквідацію центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердження положення про центр підготовки громадян до національного спротиву»;

5²) здійснюють підготовку і внесення на розгляд Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, Київської, Севастопольської міської ради пропозицій щодо призначення та звільнення керівників центрів підготовки громадян до національного спротиву»;

5³) здійснюють контроль за ефективністю функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву та звітують у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України»;

5⁴) можуть надавати нерухоме та рухоме майно для потреб центрів підготовки громадян до національного спротиву»;

8) статтю 14 викласти в такій редакції:

«Стаття 14. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних та районних рад, сільських, селищних та міських рад

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні та районні ради:

1) сприяють підготовці та виконанню завдань національного спротиву в мирний час та в особливий період»;

2) забезпечують у межах відповідних видатків місцевих бюджетів належне фінансування заходів територіальної оборони місцевого значення»;

3) сприяють створенню добровільних формувань територіальних громад»;

4) забезпечують життєдіяльність населення і функціонування об'єктів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці»;

5) сприяють популяризації участі в заходах національного спротиву».

Крім питань, зазначених у пунктах 1—5 цієї частини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради приймають рішення про створення відповідних центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердження положення про центр підготовки громадян до національного спротиву, призначення і звільнення їх керівників, виділяють кошти на фінансування центрів підготовки громадян до національного спротиву та здійснюють контроль за ними.

2. Сільські, селищні та міські ради:

1) беруть участь у підготовці та виконанні завдань національного спротиву в мирний час та в особливий період»;

2) забезпечують у межах відповідних видатків місцевих бюджетів належне фінансування заходів національного спротиву місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву»;

3) сприяють створенню добровільних формувань територіальних громад»;

4) забезпечують життєдіяльність населення і функціонування об'єктів інфраструктури у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці»;

5) сприяють популяризації участі в заходах національного спротиву»;

6) виділяють кошти на фінансування філій центрів підготовки громадян до національного спротиву та здійснюють контроль за ними»;

7) приймають рішення про виділення центрам підготовки громадян до національного спротиву земель, приміщень, навчальних матеріально-технічних засобів, забезпечують розміщення філій».

Крім питань, зазначених у пунктах 1—7 цієї частини, Київська, Севастопольська міські ради приймають рішення про створення відповідних центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердження положення про центр підготовки громадян до національного спротиву, призначення і звільнення їх керівників.

3. Сільський, селищний, міський голова:

1) сприяє підготовці територіальної громади та відповідній території до національного спротиву»;

2) взаємодіє з питань територіальної оборони з органами державної влади, органами управління, сили і засоби яких залучаються до виконання завдань територіальної оборони у відповідній адміністративно-територіальній одиниці»;

3) сприяє створенню добровільних формувань територіальних громад»;

4) організовує виконання заходів підготовки до національного спротиву і відповідає за їх виконання»;

9) у статті 15:

частину першу доповнити пунктом 4 такого змісту:

«4) розробляє та затверджує програми підготовки громадян України до національного спротиву та підготовки інструкторів з підготовки громадян України до національного спротиву»;

частину четверту викласти в такій редакції:

«4. Командування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України:

1) забезпечує реалізацію Командувачем Сил спеціальних операцій Збройних Сил України своїх повноважень з управління підготовкою і застосуванням сил і засобів руху опору, безпосередньо йому підпорядкованих та переданих в його підпорядкування»;

2) організовує та проводить заходи з підготовки, підтримання та ведення руху опору, а також забезпечує контроль за їх виконанням»;

3) готує і подає пропозиції щодо концептуальних заasad, структури та напрямів розвитку руху опору»;

4) бере участь у розробленні проектів законів України, інших нормативно-правових актів, а також доктринальних документів з питань руху опору»;

5) готує і подає Командувачу Сил спеціальних операцій Збройних Сил України розрахунки та пропозиції для прийняття рішень з питань руху опору»;

6) вивчає, аналізує та оцінює обстановку, яка впливає на здійснення заходів з організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору, розробляє прогнози її можливого розвитку, забезпечує заходи оперативного реагування на зміну обстановки»;

7) організовує створення і забезпечує функціонування системи управління силами і засобами руху опору, здійснює контроль за її станом»;

8) розробляє, погоджує та подає на підпис проекти наказів і директив Головнокомандувача Збройних Сил України з питань руху опору, наказів і розпоряджень Командувача Сил спеціальних операцій Збройних Сил України з питань руху опору, організовує їх виконання і здійснює контроль за їх реалізацією органами військового управління (органами управління) сил безпеки і сил оборони, сили і засоби яких залучаються до організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору, а в особливий період також до визначених органів державної влади, центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів»;

9) організовує та здійснює контроль за залученням осіб, які виявили бажання стати учасниками руху опору»;

10) визначає потребу в ресурсах, необхідних для організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору»;

11) створює і використовує інформаційні, інформаційно-комунікаційні системи, бази даних, оперативні обліки для забезпечення спеціально-бойової діяльності»;

12) готує і подає Головнокомандувачу Збройних Сил України пропозиції щодо залучення сил і засобів сил безпеки та сил оборони до організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору»;

13) координує діяльність сил безпеки та сил оборони, сили і засоби яких залучені до заходів з організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору»;

14) організовує документування управлінської діяльності, тимчасове зберігання архівних документів та своєчасне передавання до Галузевого державного архіву Міністерства оборони України»;

15) організовує та здійснює прикриття діяльності сил і засобів руху опору»;

16) організовує спеціальні заходи забезпечення безпеки військовослужбовців Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, осіб, які на добровільній та конфіденційній основі залучаються до виконання завдань руху опору, та їхніх близьких родичів»;

17) організовує проведення навчання (тренування) оперативно-польові поїздки з руху опору та проводить заходи з підготовки населення до національного спротиву з питань руху опору, а також забезпечує контроль за їх виконанням»;

18) виготовляє, замовляє виготовлення та використовує засоби прикриття»;

19) створює, реорганізовує та ліквідує структури прикриття, використовує та відчужує кошти та майно, набуті в результаті діяльності таких структур»;

20) у межах, визначених законодавством України, актами Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України, здійснює контроль за підготовкою та станом готовності сил і засобів сил безпеки та сил оборони, запланованих до передачі в підпорядкування Командувача Сил спеціальних операцій Збройних Сил України для організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору»;

21) здійснює взаємодію з питань організації, підготовки, підтримання та ведення руху опору між відповідними структурними підрозділами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, державних адміністрацій (військових та/або військово-цивільних адміністрацій у разі їх утворення), органів місцевого самоврядування, органів військового управління Збройних Сил України, органів управління інших сил оборони і сил безпеки»;

22) у порядку, визначеному законодавством, організовує контрольоване (під оперативним контролем) пересування осіб та/або контрольоване (під оперативним контролем) переміщення предметів через державний кордон України, лінію розмежування сторін збройного конфлікту»;

23) отримує інформацію від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій будь-якої форми власності, у тому числі шляхом безпосереднього доступу до їх інформаційних, довідкових систем, обліків, реєстрів, банків або баз даних тощо»;

24) обробляє інформацію з відкритих джерел, інформаційних систем, обліків, реєстрів, баз даних»;

25) матеріально і морально заохочує осіб, які на добровільній та конфіденційній основі залучаються до виконання завдань руху опору, та тих, які надають Силам спеціальних операцій Збройних Сил України допомогу у виконанні покладених на них завдань, представляє їх у встановленому порядку до державних нагород».

12. Підпункти 8 і 9 пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» (Відомості Верховної Ради України, 2024 р., № 19, ст. 78) викласти в такій редакції:

«8) вимоги до кандидатів на посади державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, прокурорів щодо проходження ними військової служби або служби у військовому резерві, або служби в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, зазначені у частині четвертій статті 19 Закону України «Про державну службу», частинах першій — третій та п'ятій статті 27 Закону України «Про прокуратуру», підпункт 9 пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону, починають застосовуватися не раніше ніж через один рік з дня припинення чи скасування воєнного стану»;

9) на службу в органи місцевого самоврядування вперше не може вступити особа чоловічої статі віком до 60 років, яка не пройшла військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби».

П. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування».

2. Установити, що підготовка громадян України до національного спротиву для здобувачів фахової передвищої, вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти, передбачена статтею 6² Закону України «Про основи національного спротиву», розпочинається з 1 жовтня 2026 року».

3. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечити:

1) прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону»;

2) приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом».

Президент України В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ.

м. Київ,
25 березня 2026 року.
№ 4826-ІХ.